

LEK OG LÆRING

RAMMEVERK FOR KVALITET I BÆRUMSBARNEHAGEN

BÆRUM
KOMMUNE

Innhold

Forord	3
Rammeverk for kvalitet i bærumsbarnehagene	4
Områder, indikatorer og kjennetegn	5
Område 1: KOMMUNIKASJON OG SPRÅK.....	6
Indikator 1: Barna er i et godt språkmiljø.....	7
Indikator 2: Barna har god språkutvikling	8
Indikator 3: Barna bruker språket til å uttrykke egne tanker, følelser og meninger.....	9
Område 2: LIVSMESTRING	10
Indikator 1: Barna opplever trivsel, mestring og en følelse av egenverd.....	11
Indikator 2: Barna deltar i samspill og fellesskap med andre, og opplever vennskap	12
Indikator 3: Barna har en sunn psykisk helse og god sosioemosjonell kompetanse.....	13
Indikator 4: Barna er i et trygt og inkluderende oppvekstmiljø	14
Område 3: DIGITAL BARNEHAGE	15
Indikator 1: Barnas digitale praksis bidrar til lek, aktivitet og læring.....	16
Indikator 2: Barna får en trygg digital barnehagehverdag	17
Ressurser og referanser	18

Forord

Kommunestyret i Bærum vedtok 29. april 2015 *Barnehagemelding 2015 – 2025*. Barnehagemeldingen skal bidra til:

- *et likeverdig barnehagetilbud med høy kvalitet i Bærumsbarnehagene*
- *veivalg og beslutninger i enkeltsaker og ved behandling av handlingsprogram*
- *god informasjon til foresatte om de kvalitative satsingsområdene i Bærumsbarnehagene i årene fremover*

Kommuneplanen 2017-2035 sier at vi vil:

- *bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår*
- *anerkjenne variasjon og ulikheter samt forebygge utenforskap og marginalisering*
- *gi barn og unge tidlig hjelp og oppfølging for å hindre at vansker utvikler seg til et mer langvarig problem*

Som oppfølging av barnehagemeldingen ble *Kvalitetsplan 1 2015-2018* utarbeidet der satsingsområdene var: lekens betydning for barns utvikling, arbeid mot mobbing og realfag – undring knyttet til matematikk og naturfag. I tillegg er det også i denne perioden arbeidet med språk, foreldresamarbeid, barn i risiko, kosthold og fysisk aktivitet og overgang fra barnehage til skole.

I 2017 fikk barnehagene en ny rammeplan, *Forskrift for rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*, som vektlegger det pedagogisk arbeidet innenfor områdene omsorg, lek, danning, læring, vennskap og fellesskap og kommunikasjon og språk.

Med utgangspunkt i *Rammeplan for barnehagen*, *Barnehagemelding 2015 – 2025* og *Kommuneplan 2017 -2035* har *Hovedutvalget for barn og unge* vedtatt en ny kvalitetsplan for bærumsbarnehagen; *Lek og læring – rammeverk for kvalitet i bærumsbarnehagen*. Satsingen gjelder fra 2019 og de prioriterte satsingsområdene er **kommunikasjon og språk**, **livsmestring** og **digital barnehage**.

Kvalitetsplanen for barnehagen sees i sammenheng med kvalitetsplanen for skolen, *Bedre læring – rammeverk for kvalitet i bærumsskolen*, og skal bidra til et helhetlig opplæringsløp.

Rammeverk for kvalitet i bærumsbarnehagene

Hensikten med kvalitetsplanen er å gi et rammeverk for arbeidet i barnehagene i Bærum. Kvalitetsplanen viser retning for utvikling av det pedagogiske arbeidet i den enkelte barnehage og skal være til hjelp for å få et likeverdig og enhetlig barnehagetilbud i alle bærumsbarnehagene. Det skal være en tydelig sammenheng mellom barnehagenes pedagogiske arbeid og kommunens innsatser og satsingsområder. Kvalitetsplanen skal være et redskap for å sikre at kvalitetsutviklingen i barnehagene sees i sammenheng med kommunens målsettinger. Planen støtter samtidig opp om barnehagenes implementering av rammeplanen.

Den enkelte barnehage utvikler sin egen pedagogiske praksis innenfor kvalitetsplanens prioriterte områdene. Det er skissert indikatorer og kjennetegn på hva som kan være god praksis innenfor satsingsområdene.

Barnehagens utviklingsarbeider vil blant annet innebære en undersøkelse av eksisterende praksis og forskningen på området. Personalet foretar refleksjoner over funnene og ser dette opp mot de nasjonale og kommunale målsettingene. En slik undersøkende praksis vil også kunne ivareta barn og foreldres medvirkning. Barnehagen setter noen få spissede mål for eget arbeid.

Kvalitetssatsingene skal bidra til bedre kompetanse for personalet. Den enkelte barnehage lager sin egen kompetanseplan ut i fra egne behov. Kvalitetsutviklingen og kompetansetiltakene skal være barnehagebaserte og inkludere hele personalgruppen.

Arbeidet med å utvikle kvaliteten skal være preget av samarbeid og deling og være synlig og åpent for alle.

Områder, indikatorer og kjennetegn

Modellen er en illustrasjon på rammeverket for kvalitetsutviklingen. Den skal tydeliggjøre sammenhengen mellom de ulike elementene. Den innerste sirkelen, **god utvikling for hvert enkelt barn**, viser hva som er det sentrale målet i arbeidet. Det betyr at det er hvert enkelt barn som er utgangspunktet for kvalitetsarbeidet. Målet med arbeidet er *god utvikling for hvert enkelt barn*. Med dette menes at hvert enkelt barn skal bli sett og få et tilrettelagt barnehage tilbud som ivaretar det individuelle behovet for utvikling, samtidig som det vektlegges at barnets utvikling i stor grad foregår i samspill med andre barn og voksne i barnehagen.

Den neste sirkelen, **relasjon, lek, læring**, er den pedagogisk plattformen som viser til hva som skal prege det pedagogiske arbeidet. Det legges til grunn at fellesskapet har en vesentlig betydning for det enkelte barns utvikling og at lek og læring er hovedelementer i det pedagogiske arbeidet. Dette er i samsvar med barnehagemeldingen og rammeplanens målsettinger. Utviklingsarbeidet i den enkelte barnehage skal bygge på disse elementene.

Den tredje sirkelen, **kommunikasjon og språk, livsmestring og digital barnehage**, beskriver de tre hovedområdene som er valgt for kvalitetssatsingen. Dette er de prioriterte områdene som skal prege utviklingen av bærumsbarnehagen. Det er utarbeidet indikatorer innenfor hvert område og kjennetegn for hva som kan være god praksis i arbeidet med indikatorene. Dette er ikke altomfattende, men skal være til hjelp for barnehagen å vurdere egen praksis og finne egne utviklingsområder innenfor kommunens prioriterte satsingsområder.

Den ytterste sirkelen, **tidlig innsats, forskningsbasert og transparent**, beskriver prinsipper som ligger til grunn for utviklingsarbeidet og som skal hjelpe til med å heve kvaliteten i barnehagen. Tidlig innsats viser til at barnet skal få hjelp så raskt som mulig etter at vansker er avdekket, og at personalet arbeider særlig målrettet og systematisk – over kortere eller lengre perioder – med å inkludere barnet i meningsfulle fellesskap. Barnehagens pedagogiske praksis skal baseres på det vi vet om pedagogisk arbeid fra forskningen. Det pedagogiske arbeidet skal være transparent ved at arbeidet er godt synlig for foreldre og andre som vil bli kjent med og bidra til barnehagens pedagogiske utvikling.

Område 1: KOMMUNIKASJON OG SPRÅK

Bærumsbarnehagen skal bidra til en god språkutvikling for alle barn. Hensikten med å ha språkutvikling som et innsatsområde er å fremme kommunikasjon og sikre god språkutvikling. Forskning viser blant annet at arbeid med barnas språkutvikling og barnehagens språkmiljø må styrkes (Elisabeth Bjørnstad og Ellen Os, GoBaN 2015), at systematisk språkstimulering i barnehagen ser ut til effektivt å kunne bedre språkforståelse hos barn med relativt svake språkferdigheter (Åste Mjelve Hagen, Monica Melby-Lervåg og Arne Lervåg, UiO 2015) og at personalets arbeid med språkutviklingen under måltidene til de yngste barna i barnehagen bør styrkes (Trine Klette, May Britt Drugli og Anne Mari Aandahl 2016).

Språkutvikling handler om å lære å bruke språket som verktøy i samspill med andre og for utvikling av ferdigheter og kunnskaper.

Rammeplan for barnehagen uttrykker at *Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling (2017:23)*. Barnehagemeldingen poengterer at vi vil at *alle barn får støtte i utvikling av språk, ha barnehager med gode språkmiljøer for alle barn, at alle flerspråklige barn skal ha gode norskferdigheter før skolestart og at vi skal øke andelen flerspråklige barn i barnehagen*.

Det er laget en standard for språkarbeidet, *Standard for språkarbeid i bærumsbarnehagen*, som er gjeldende fra høsten 2018. Hensikten er å bidra til en god språkutvikling for alle barn og at barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Standarden for språkarbeid beskriver forventinger til barnehagenes språkarbeid.

Barnehagen skal samarbeide med foreldrene om barnas språkutvikling.

Indikator 1: Barna er i et godt språkmiljø

I barnehagen

- Barnehagen bruker [Standard for språkarbeid i bærumsbarnehagen](#) bevisst og legger til rette for systematisk språkarbeid
- Barnehagen sørger for at personalet har nødvendig kompetanse i kartlegging av barna og for tilrettelegging av språktiltak
- Barnehagen har en plan som sikrer arbeidet med barnas språkutvikling og legger til rette for at personalet deler erfaringer med språkarbeidet

Personalet

- Personalet jobber systematisk for å styrke språkmiljøet
- Personalet kartlegger språkmiljøet jevnlig
- Personalet inviterer til gode dialoger med barna hver dag
- Personalet involverer foreldre til barn som har språklige utfordringer i arbeidet med barnas språkutvikling

Barna

- Barna får varierte og positive erfaringer ved å bruke språket som kommunikasjonsmiddel
- Barns ulike språk og kommunikasjonsuttrykk verdsettes

Indikator 2: Barna har god språkutvikling

I barnehagen

- Barnehagen styrker personalets kompetanse om barns språkutvikling og språkstimulering,
- Barnehagen har rutiner for oppfølging av barn som har språklige utfordringer
- Barnehagen har rutiner for å samarbeider med foreldrene om barnas språkutvikling

Personalet

- Personalet er bevisste sin rolle som språklige forbilde
- Personalet støtter det enkelte barns språkutvikling
- Personalet bygger og utvider barnets ordforråd
- Personalet gir barna tid til å uttrykke seg og viser interesse for det barna forteller

Barna

- Barna utvikler gode språkferdigheter i henhold til alder og forutsetninger
- Barna får varierte muligheter til å leke med ord og språk
- Barna utvikler forteller- og samtaleferdigheter

Indikator 3: Barna bruker språket til å uttrykke egne tanker, følelser og meninger

I barnehagen

- Barnehagen innehar nødvendig kompetanse om barns språkutvikling og flerspråklig utvikling

Personalet

- Personalet fanger opp og følger opp barn som trenger ekstra språkstøtte
- Personalet bidrar til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen
- Personalet støtter alle barn i å sette ord på tankene, følelsene og meningene

Barna

- Barna bruker språket hensiktsmessig i lek og samspill med andre
- Alle barn er inkludert i språkstøttende aktiviteter

Område 2: LIVSMESTRING

Barns ulike erfaringer i oppveksten betyr mye for hvordan de klarer seg senere i livet. Livsmestring handler om både fysisk og psykisk helse. Gode mestringsopplevelser medvirker til å gi barnet robusthet og representerer en viktig beskyttelsesfaktor (Barnehagemelding 2015 – 2025). Mestring handler i stor grad om opplevelsen av å være kompetent og følelsen av å kunne håndtere omgivelsene, herunder små og store hendelser i eget liv. Opplevelse av mestring er avgjørende for at barnet skal tilegne seg nye ferdigheter og kunnskaper. Å oppleve mestring er også avgjørende for utvikling av en god selvfølelse og et positivt selvbilde.

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnehagen skal sikre barna et godt psykososialt miljø ved å forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette (Rammeplan for barnehagen). I barnehagen vil dette bety å gi barna mestringsopplevelser og støtte slik at de opplever omsorg, trygghet og trivsel. For barn som av ulike grunner har mangel på gode mestringsopplevelser, er det spesielt viktig at barnehagen tilrettelegger slik at man styrker barnas tro på seg selv som kompetente. Å arbeide med barnas livsmestring i barnehagen innebærer å hjelpe barna til å utvikle ferdigheter og kunnskaper som hjelper den enkelte til å håndtere medgang, motgang, personlige utfordringer, alvorlige hendelser, endringer og konflikter på best mulig måte. Det handler om å skape en trygghet og tro på egne evner til å mestre også i fremtiden (Rapporten Livsmestring i skolen, 2017).

Barnehagen skal samarbeide med foreldrene og ha en god dialog med foreldrene om barnas sosiale utvikling og når barnet sliter med andre utfordringer knyttet til psykisk helse.

Indikator 1: Barna opplever trivsel, mestring og en følelse av egenverd

I barnehagen

- Barnehagen har tydelige mål for arbeidet med livsmestring
- Barnehagen har en plan for å sikre barna et inkluderende miljø preget av trygghet, tilhørighet og trivsel
- Barnehagen har rutiner for å sikre systematisk observerer enkeltbarn og barnegrupper

Personalet

- Personalet arbeider måltettet med å styrke barnas selvfølelse
- Personalet tilrettelegger aktiviteter slik at barna får gode mestringserfaringer
- Personalet tar barna på alvor ved å anerkjenne dere meninger og opplevelser

Barna

- Barna utvikler god selvfølelse og opplever mestring
- Barna opplever trygghet, glede og trivsel

Indikator 2: Barna deltar i samspill og fellesskap med andre, og opplever vennskap

I barnehagen

- Barnehagen arbeider for å skape et godt samspills- og relasjonsmiljø
- Barnehagen har planer som sikrer at personalet har god relasjonskompetanse
- Barnehagen har rutiner for å samarbeide med foreldrene om barnas utvikling av sosial kompetanse

Personalet

- Personalet sørger for at barn får oppleve at de er betydningsfulle for fellesskapet
- Personalet har gode relasjonsferdigheter og er gode rollemodeller i samspill med barna
- Personalet bidrar aktivt til utvikling av barnas sosiale kompetanse
- Personalet tilrettelegger for at barna kan etablere gode relasjoner og vennskap

Barn

- Barna viser god sosial kompetanse og inkluderer andre i sin lek
- Barna opplever vennskap

Indikator 3: Barna har en sunn psykisk helse og god sosioemosjonell kompetanse

I barnehagen

- Barnehagen har en plan for arbeidet med barnas emosjonelle utvikling
- Barnehagen er et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut og utforske ulike sider ved samspill og egen mestring

Personalet

- Personalet støtter barna i å mestre motgang og håndtere utfordringer
- Personalet hjelper barna til å få redskaper som støtter en god emosjonell utvikling
- Personalet samarbeider med foreldrene om å gi barnet gode mestringsopplevelser

Barna

- Barna kan regulere egen atferd adekvat i forhold til alder
- Barna har strategier for å mestre motgang og håndtere utfordringer
- Barna kan hevde seg på en god måte og fremme egne behov

Indikator 4: Barna er i et trygt og inkluderende oppvekstmiljø

I barnehagen

- Barnehagen har rutiner og kompetanse for å håndtere og følge opp mobbing og krenkelser
- Barnehagen har rutiner og kompetanse for å håndtere og følge opp omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep
- Barnehagen har rutiner for å samarbeide med foreldrene når barnet strever med ulike utfordringer

Personalet

- Personalet fremmer positive holdninger som motvirker utestengning, krenkelser og mobbing
- Personalet stopper og følger opp uheldige samspillsmønstre

Barna

- Barna setter egne grenser og respekterer andres grenser
- Barna er avslappet og spontane

Område 3: DIGITAL BARNEHAGE

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Bruk av digitale verktøy skal inngå i det pedagogiske arbeidet, og skal bidra til et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn.

Aktivitetene skal bidra til barnas gryende digitale ferdigheter som for eksempel lek med bilder og historier, og innhenting av informasjon ved hjelp av digitale verktøy. Satsingen skal både styrke barnas digitale kompetanse og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

Personalet skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier. Det kan for eksempel være at barna lærer at de ikke skal ta bilder av noen som ikke vil fotograferes. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna for å bidra til at barna leker, lærer og skaper noe nytt.

Indikator 1: Barnas digitale praksis bidrar til lek, aktivitet og læring

I barnehagen

- Barnehagen legger til rette for systematiske prosesser i bruk av digitale verktøy
- Barnehagen har en bevisst strategi for hvordan digitale verktøy skal brukes
- Barnehagen har rutiner som sikrer at personalets tilbud til barna er kvalitetssikret

Personalet

- Personalet legger til rette for et rikt og allsidig læringsmiljø hvor barna utforsker, leker, lærer og selv skaper gjennom digitale uttrykksformer
- Personalet er aktive sammen barna og støtter opp om barnas læringsprosesser
- Personalet utforsker, i naturlige sammenhenger, kreativ og skapende bruk av digitale verktøy sammen med barna

Barna

- Barna bruker digitale verktøy som stimulerer til kreativitet, lærelyst og gode læringsprosesser
- Barna bruker digitale verktøy i hverdagen som et supplement i lek og skapende aktiviteter

Indikator 2: Barna får en trygg digital barnehagehverdag

I barnehagen

- Barnehagen har gode rutiner for bruk av digitale verktøy
- Barnehagen følger regler for behandling av [personopplysninger etter GDPR](#)

Personalet

- Personalet lærer barn begynnende digital dømmekraft gjennom bruk av digitale verktøy sammen med barna
- Personalet utøver digital dømmekraft ved å ta vare på personvernet til barna

Barna

- Barna utvikler en begynnende etisk forståelse for digitale medier
- Barna utøver gryende digital dømmekraft gjennom bruk av digitale verktøy

Ressurser og referanser

1. Støtte til arbeidet med kommunikasjon og språk

1.1. Standard for språkarbeid

Det er utarbeidet en [standard for språkarbeid](#) i bærumsbarnehagen. Dette er en veileder for hvordan barnehagen i Bærum skal arbeide med barnas språkutvikling.

1.2 Barnehagens veiledningssenter

August 2018 ble [Barnehagens veiledningssenter](#) etablert for å støtte barnehagene i det allmenpedagogiske arbeidet med barns språklige, sosiale og emosjonelle utvikling. Det er et lavterskeltilbud som skal bidra til at barn får riktig hjelp raskt.

2. Støtte til arbeidet med utvikling av livsmestring

2.1 Barn med sosiale og emosjonelle vansker (atferdsvansker)

August 2018 ble [Barnehagens veiledningssenter](#) etablert for å støtte barnehagene i det allmenpedagogiske arbeidet med barns språklige, sosiale og emosjonelle utvikling. Det er et lavterskeltilbud som skal bidra til at barn får riktig hjelp raskt.

2.2. Psykologisk førstehjelp

Metoden *Grønne tanker - glade barn* skal gi psykologisk førstehjelp til barn ved å stimulere barns tanke- og følelsesbevissthet. Det kan brukes som en av barnehagens metoder for å hjelpe barn til å utvikle gode holdninger til seg selv og andre og fremme evne til egenomsorg og prososial atferd. Metoden skal gi ferdigheter i hvordan man snakker mer eller mindre støttende til seg selv, og hvordan man forholder seg til egne og andres følelser.

En rød og en grønn bamse skal hjelpe barn til å lære å forholde seg konstruktivt til sine egne tanker. Tanker som skaper vansker, kalles "rødtanker". Tanker som skaper glede, trivsel og trygghet, kalles "grønntanker".

Psykologspesialist Solfrid Raknes holder kurs for styrer og pedagogiske ledere.

2.3 Trygghetssirkelen (COS)

Trygghetssirkelen er basert på omfattende forskning innen tilknytning og blir brukt for å hjelpe barn i aldersgruppen 1-6 år til å bli tryggere, til å utvikle god selvregulering og sosial kompetanse. Alle barnehager er tilbudt opplæring i form av kurs fra våren 2016. Opplæringen er gitt av Stig Torsteinson og Ida Brandtzæg som arbeider ved Nic Waals Institutt.

Litteratur: Ida Brandtzæg, Stig Torsteinson, Guro Øiestad (2013) *Se barnet innenfra*

Film: <https://www.circleofsecurityinternational.com/>

2.4 Barn og unge i risiko

Det ansettes rådgivere som skal gi sårbare barn i barnehage og skole den tilrettelegging de trenger for å oppleve en oppvekst med mestring og glede.

Lysbilder fra foredrag: <https://www.baerum.kommune.no/globalassets/politikk-og-samfunn/barum-2035/barn-og-unge/presentasjon-frokostseminar-sma-barn-i-risiko.pdf>

2.5 Egenledelse i lek og læring

Egenledelse i lek og læring handler om hjelp til barna for å beherske mentale funksjoner som regulere atferd og følelser i læring og lek og daglige aktiviteter og for utvikling vennskap og god sosial kompetanse.

Dette handler om kunnskap om det dynamiske samspillet mellom hjernens utvikling, barnets atferd og miljøets påvirkning, samt rollelekenes betydning for utvikling av barns egenledelsesfunksjoner.

Litteratur: Marianne Godtfredsen , Bjørn Lerdal , Mette Modahl og Kristian Sørensen (2011) *Egenledelse i lek og læring*

2.6 Et inkluderende miljø/læringsmiljø

Det er utarbeidet en plan for bærumsbarnehagenes arbeid med å sikre barna i bærumsbarnehagen et godt psykososialt miljø – [*Handlingsplan mot mobbing.*](#)

2.7 En barndom uten krenkelser og vold – Vårt felles ansvar! Handlingsplan for forebygging av vold, seksuelle krenkelser og overgrep mot barn og unge 2018-2022

Det er utarbeidet en handlingsplan for forebygging av vold, seksuelle krenkelser og overgrep mot barn. Det blir det laget en tiltaksplan for barnehagene for hvordan barnehagene skal arbeide med dette. Her blir det også gitt tilbud om hjelp til kompetanseheving for personalet i barnehagen.

2.7 Barn med stort læringspotensial

Barn med stort læringspotensial som ikke får tilstrekkelige utfordringer eller forståelse for sin person, står i fare for å utvikle psykososiale utfordringer.

Blogg: <https://krumelurebloggen.no/>

2.8 God sammenheng mellom barnehage og skole/SFO

[Overgangsrutinene](#) mellom barnehage og skole tar utgangspunkt i to sentrale forutsetninger: sonesarbeid og grenseobjekter.

Sonesamarbeid innebærer at barneskolen inviterer barnehagene som ligger geografisk nær skolen for et faglig samarbeid for å skape en sammenheng mellom barnehage og skole/SFO.

Grenseobjektene er:

Bok: Geitekillingen som kunne telle til ti

Spill: Villkatten

Lek: Rødt lys

Sang: Stopp! Ikke mobb!

3. Støtte til arbeidet med digital barnehage

- 3.1 Læringsressurs: iktplan.no
- 3.2 Litteratur: Flaten & S-M Haugland (2013) Kule krabatar leikar, Spesialpedagogikk, 08/13
Nina Bølgan (2018): Digital praksis i barnehagen
- 3.3 Regler for behandling av [personopplysninger etter GDPR](#)
Regler for Personvern: [Utdanningsdirektoratet informasjon om personvern](#)
- 3.4 Udirs nettside: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/digital-praksis-i-barnehagen/>